

Nr 7.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande över motion angående direktiven för priskontrollnämnden.

I motion nr 229 ha herrar *Staxäng* och *Edström* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att vid det fortsatta utformandet av direktiv för priskontrollnämndens verksamhet hänsyn måtte tagas till av motionärerna framförda synpunkter.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från kommerskollegium, priskontrollnämnden, Industriförbundet, Kooperativa förbundet (KF), Köpmannaförbundet och Landsorganisationen (LO).

Kommerskollegium, som inhämtat yttrande från samtliga handelskammare samt Grossistförbundet, anför, att samtliga hörda organisationer uttalat önskvärdheten av att den pågående priskontrollutredningen jämväl får omfatta frågan om möjligheterna att successivt avveckla priskontrollen. Organisationerna ha vidare särskilt uppehållit sig vid priskontrollens inverkan på produktionen, vilken säges ofta ha lett till direkt förfång för produktionsökning och ibland till varubrist.

Kollegium anför för egen del, att produktionen visat sig söka sig bort från hårt priskontrollerade nödvändighetsvaror till mindre hårt kontrollerade varor. Priskontrollnämnden synes emellertid ha arbetat för en prisavvägning, som åsyftat att säkerställa tillverkningen av försörjningsviktiga varor. I fråga om den s. k. lönsamhetsprincipen uttalar kollegium, att i samma mån som vinstpåläggen på vissa grenar av tillverkningen begränsas eller minskas, i samma mån förskjutes företagens möjlighet till att låta mera vinstgivande produktion bära upp andra mindre lönande grenar. Kollegium delar uppfattningen, att priskontrollen bör avvecklas så snart varutillgången inom ett område gör det möjligt att undvara kontrollen men anser det tveksamt, om den pågående utredningen kan ge annat än allmänna riktlinjer för en avveckling. Kollegium har emellertid intet att erinra mot att direktiven för utredningen vidgas till att omfatta jämväl avvecklingsfrågorna.

Priskontrollnämnden förklarar sig dela motionärernas uppfattning, att därest stadigvarande tendenser till en övergång till köparens marknad skulle visa sig, det är angeläget, att direktiven för priskontrollen utformas så, att en smidig övergång till fri prisbildning blir möjlig. I fråga om lönsamhetsprincipen anför nämnden, att i vad mån den kan ha medverkat till en snedvridning av produktionen icke torde kunna avgöras utan en djupgående utredning. Andra orsaker kunna ha förorsakat omläggning av produk-

tionen. Nämnden har under senare år arbetat för en prisavvägning, som varit ägnad att säkerställa tillverkningen av för folkförsörjningen ombärliga varor i för konsumenterna acceptabla prislägen. Nämnden har under senaste tid strävat efter att avveckla detaljgripanden. Nämnden anför vidare, att det torde kunna förutsättas, att under de överläggningar, som pågå i den tillkallade delegationen för överarbetning av nu gällande provisoriska direktiv för priskontrollen, nämndens verksamhet kommer att belysas från skilda håll.

Industriförbundet framhåller, att det saknas fasta, enhetliga och kända normer för utförande av lönsamhetsberäkningar. Förbundet delar vidare uppfattningen, att den mest angelägna uppgiften i nuvarande läge är att åstadkomma en succesiv avveckling av priskontrollen. Förbundet har gjort en preliminär inventering av de möjligheter som finnas inom olika branscher att upphäva stoppriserna, vilken skall överlämnas till priskontrollnämnden. Åtskilliga varuslag torde kunna omedelbart friställas från priskontroll utan risk för prishöjningar. Förbundet tillstyrker motionen.

Köpmannaförbundet erinrar om den tillkallade förhandlingsdelegationen men anser, att direktiven erhållit en för snäv avfattning och därför behöva utvidgas och fullständigas, varför motionen tillstyrkes.

KF hyser uppfattningen, att administrativ priskontroll ej bör bibehållas, sedan spänningen mellan köpkraft i pengar och varutillgång försvunnit, men att den, så länge den finnes, bör vara effektiv. KF anser, att gällande provisoriska direktiv för priskontrollen ger nämnden möjligheter till långtgående ingrepp inom näringslivet. En rigorös princip bör icke tillämpas annat än under en starkt begränsad tidrymd. KF utgår emellertid från att den tillkallade delegationen skall ha till uppgift att framlägga förslag om hur priskontrollen skall utformas, då den artificiella »stoppolitiken» måste bringas att upphöra. Priskontrollen bör enligt KF inriktas på att möjliggöra snabbast möjliga avveckling av nu rådande stelhet i prisbildningen och det system med dubbla prisnivåer, som utbildats på olika områden. Priskontrolldelegationen torde emellertid komma att överväga olika möjligheter, varför särskild riksdagsskrivelse icke är erforderlig.

LO framhåller, att den nuvarande priskontrollen är olämplig för lösande av de mera långsiktiga uppgifterna. En avveckling bör emellertid ske med stor försiktighet och med betydande säkerhetsmarginaler. LO har visserligen intet att erinra mot att frågan om en förenkling av priskontrollen och om tillämpningen av nu gällande direktiv sakligt prövas, men anser, att detta kan ske inom ramen för det arbete, som bedrivs av den tillsatta förhandlingsdelegationen.

Utskottet. Utskottet delar uppfattningen, att en allmän statlig priskontroll icke bör bibehållas längre än behov föreligger. Enligt Kungl. Maj:ts bemyn-

digande i december 1948 har emellertid en förhandlingsdelegation för direktiv för priskontrollen tillkallats med uppgift att överlägga om ersättande av utfärdade provisoriska riktlinjer för priskontrollen med mera definitiva grunder för den prisreglerande verksamheten. Vid överläggningarna borde med utgående från ett studium av de metoder, som för närvarande tillämpades vid priskontrollen, och en analys av verkningarna av de provisoriska direktiven undersökas hur stabilitet i prisnivån skall kunna förenas med önskemålet att säkerställa angelägen produktion. Bland annat borde härvid uppmärksamhet ägnas åt frågor berörande behovet av en ny prisstoppslag, normerna för lönsamhetsbedömningen, handelsmarginalernas bestämmande samt prissättningsreglerna för beställningsarbeten. Överläggningarna borde emellertid icke begränsas till behandlingen av nyss angivna problem utan omfatta hela fältet av frågor, som sammanhänge med metoderna för prisregleringen.

Utskottet har av delegationens ordförande inhämtat, att vid överläggningarna de i motionen berörda problemen jämväl kunna behandlas, vilket ock förefaller utskottet rimligt. Vid sådant förhållande anser utskottet icke, att någon särskild skrivelse är påkallad utan får hemställa,

att motion II: 229 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 april 1949.

På utskottets vägnar:

OSSIAN SEHLSTEDT.

Närvarande: herrar Sehlstedt, Nilsson i Bästekille, fröken Ager, herrar Engkvist, Jansson i Aspeboda, Andersson i Ryggestad, Andersson i Långviksmon, fru Torbrink, herrar Gustafsson i Stockholm och Nyberg.